

# Ἰωαννικοὶ Διαλόγοι



ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚὸν ΠΕΡΙΟΔΙΚὸν

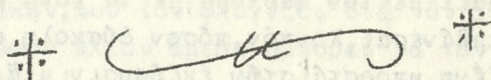
3



# ΒΩΒΗΝΙΚΟΙ ΔΙΑΠΟΡΟΙ

Μηνιαῖον Ὁρθόδοξον ὡς περιοδικὸν ἐμδί. ἐν ἑγίῳ Ὁρε

Αὔγουστος 1972 Τεύχος 3



## Γράμματα ἐνθ' Ἑρμείτῃ:-

Ἀγαπητέ μου ὄν Χριστῷ Φ.

.... Στὸ τελευταῖον σου γράμμα μοῦ ζητᾷς πηγὰς ἐμπνεύσεως, ὅπως γράφεις, προκειμένου νὰ ζωγραφίσῃς "ἕνα πρωτότυπον Χριστόν". Ἐπίτρεπέ μου, πρὶν ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν σου, νὰ σοῦ διευκρινίσω ὡρισμένα πράγματα, πού νομίζω πῶς πρέπει νὰ ἐνδιαφέρουν ἕνα καλλιτέχνην, πού κα-

ταπιάνεται ἴσως διὰ πρώτην φοράν μέ αὐτό τό θέμα.

Θά ἤξεύρης, βέβαια, ὅτι ὑπάρχει μία ἰδιαιτέρα Τέχνη, ἡ Ἀγιογραφία, πού ἔχει ἀπό αἰῶνας καταστῆ ἢ ἐπίσημη εἰκαστική Τέχνη τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Βυζαντινὴν Ἀνατολήν ἢ Τέχνη αὐτὴ ἀπέκτησε ἕνα μυστικὸ βάθος, κάτι πολὺ ἐντονώτερον ἀπὸ αὐτό πού ἐσεῖς ὀνομάζετε STYLE. Ἀπέβη μία ὑποβλητικὴ γλῶσσα, μέ τὴν ὁποῖαν οἱ Ὁρθόδοξοι ἐξέφραζαν μέ ἀπαράμιλλον τρόπον τὰς ἀληθείας τῆς Πιστεῶς των, μία σιωπηλὴ, ἀλλ' ἀκατάπαυστη γλῶσσα λατρευτικῆς ἐπικοινωνίας μέ τὸν Σαρκαμένον Θεόν των. Πρόκειται διὰ μίαν Τέχνην Ἱερὰν πού δέν ἤμπορεῖ νὰ τὴν προσεγγίσῃ εὐκολὰ ὁ ἀμῆτος, ὅσον καὶ ἂν εἶναι μυημένος στὰ μυστικὰ τοῦ χρωστήρος.



Ἐδῶ ἰσχύουν ἄλλοι κανόνες. Δέν υπάρχουν περιθώρια γιά ἀύθαιρέτους πρωτοτυπίας. Ὑπάρχει μᾶλλον ἕνα κλίμα ταπεινώσεως, δι' ἀποκρύψεως τῆς προσωπικότητος τοῦ καλλιτέχνου, πρὸς χάριν τοῦ ἔργου του, κἀτι σάν ὑπακοή εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ θέματος.

Σοῦ εἶναι γνωστόν, φυσικά, ὅτι ἡ Τέχνη αὐτῆ εἶναι κυρίως προσωπογραφική. Αὐτός ὁ περιορισμός δέν εἶναι καθόλου ἀσφυκτικός, διότι αἶθε ολογικαί διαστάσεις του γίνονται ἀπέραντοι. Ἀφήνεται ὁ ἀγιογράφος, θά ἔλεγα, στήν ἐπίδρασιν τοῦ ἱεροῦ προσώπου πού ζωγραφίζει. Ἀγωνίζεται νά συμμορφωθῆ μέ τό μυστήριον, πού Ἐκεῖνο ὑποβάλλει. Εἶναι ὡσάν ὁ ἀγιογράφος νά ἀσκητεῦη μαζί μέ τόν Ἀσκητήν πού "ἱστορεῖ", ὡσάν νά ἀποθνήσκει μαζί μέ τόν Μάρτυρα, μέ τὰ ἴδια βασανιστήρια «κολαστήρια»..

Ἀντιλαμβάνεσαι, λοιπόν, πόσον δύσκολη εἶναι μία τέτοια συμμόρφωσις. Πόσον ξένη μπροστά στήν ἐκζητήσιν μιᾶς φιλαρέσκου πρωτοτυπίας.. Εἶναι δέ κἀτι τελειῶς διαχωρητικόν ἀπό τίς ἀκουαρέλλες & τὰ λάδια..

Ἐκρίνα σκόπιμον νά σοῦ ὑπογραμμίσω αὐτήν τήν διαφοράν, γιὰτί μοῦ γράφεις, πῶς θέλεις νά ἔχης καί στοιχεῖα βυζαντινά στόν Χριστόν σου, ἀλλ' ὅπωςδήποτε θά ἐπιμείνης περισσότερο, καθῶς λέγεις, εἰς τό νά ἀποδώσης στήν ἔκφρασιν του μίαν ὑπαρξιακήν ἀγωνίαν... Τό πλέον παράξενο, εἶναι, κατὰ τὰ γραφόμενά σου πάντα, ὅτι τόν φτιάχνεις γιά νά προσεύχεται. Τόν θέλεις συμμέτοχον στά σύγχρονα προβλήματα τοῦ κόσμου, γιὰτί σοῦ εἶναι ἀδύνατον νά ἀτενίξῃς ἕνα Χριστόν, πού ἡ ἔκφρασίς του δέν ἔχει σχέσιν, μέ τό ἄγχος τῆς ἐποχῆς μας.

Θέλεις, κἀμῆς μίαν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἢ ἕνα κάδρο; Ἡ ἀπόστασις μεταξύ αὐτῶν τῶν δύο εἶναι τεραστία. Σοῦ λείπουν ἴσως μερικά κριτήρια διὰ ν' ἀντιληφθῆς τήν διαφορά. Δυοῦμαι γιὰτί δέν εἶναι ἀπό αὐτά τὰ ὀρθῶτα περιγράφονται. Ὅ,τι σοῦ γράφω εἶναι μόνον διὰ νά ὑποφιασθῆς τήν ἴχνη ἐνός σωστοῦ προσανατολισμοῦ.

Ἡ εἰκὼν εἶναι ὑπόθεσις ἀγιογραφίας. Τό κάδρο, ζωγραφικῆς. Ἐσύ δέν εἶσαι ἀγιογράφος, εἶσαι ἀπλῶς ζωγράφος. Ἀναμφισβητήτως ἤμπορεῖς νά ζωγραφίσῃς ἕνα Χριστόν καί σύ, μέ τήν διαφοράν, ὅτι τό ἔργον σου δέν θά εἶναι εἰκὼν· θά εἶναι πίνακας. Καί μπροστά σ' ἕνα πίνακα εἶναι ἀκατανόητη δι' ἡμᾶς τούς Ὀρθοδόξους ἡ προσευχή. Τώρα, βέβαια, πρέπει νά σοῦ ἐξηγήσω, κατὰ τό δυνατόν, αὐτήν τήν διάκρισιν.

Ἡ εἰκὼν δέν εἶναι μίμησις, πιστή ἀπόδοσις μιᾶς φυσικῆς πραγματικότητος. Εἶναι φανέρωσις τῆς σχέσεως του δημιουργοῦ της μέ τό εἰκονιζόμενον Πρόσωπον. Εἶναι μία ἄρρητη βεβαίωσις αὐτῆς τῆς σχέσεως καί δι' αὐτό μία ἀνοικτή δυνατότης κοινωνίας τοῦ εικονιζομένου προσώπου μέ ὅποιονδήποτε ἄλλον ἔχει τήν ἰδίαν σχέσιν μέ αὐτό. Τό γεγονός αὐτό κἀμῆναι τόν ἀγιογράφων νά ἀδιαφορῆ ἐντελῶς γιά τήν πιστήν περιγρα-



φήν τῶν φυσικῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ Χριστοῦ, πού, ἄλλωστε, τὰ ἀγνοεῖ & τοῦ εἶναι ἀδύνατον νά τὰ ἐξακριβώσῃ. Τόν ἀπορροφᾷ ἡ προσπάθεια νά ἀποδώσῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ χαρακτηριστικά, πού ἡ προσωπική του σχέση με τόν Χριστόν τοῦ ὑποβάλλει μέ ἀκαταμάχητον πειστικότητα.

Δι' αὐτόν τόν ἀγιογράφον, ὁ Χριστός εἶναι Σωτήρ, Λυτρωτής, Θεός, Ἐρως, Φῶς, Ζωή, τὰ πάντα. Αὐτά εἶναι τὰ μόνα στοιχεῖα πού διαθέτει γιά τό θέμα του καί τοῦ εἶναι πολυτιμώτερα ἀπέριως, ἀπό τό χρῶμα τῶν μαλιῶν ἢ τῶν ματιῶν του, τό ὕψος ἢ τό βάρος του, ἄν τὰ ἤξευρε.

Γι' αὐτό, φτιάχνοντας τήν Εἰκόνα του, δέν κἀμνει τίποτε ἄλλο ἀπό μίαν πράξιν λατρείας, προσευχῆς καί ἀσκήσεως. Ὅσον περισσότερο γίνεται ἀμεσώτερα ἡ Σχέσις του μέ Αὐτόν, τόσον καλύτερα κατορθώνει νά ἐκφράσῃ χρωματικά τήν ἀγάπην, πού τόν φλογίζει διά τόν Ἰησοῦν. Ὅσον περισσότερο ἔχει σωθῆ, τόσον πλέον ἄμεσα ἡμπορεῖ νά τόν παραστήσῃ Σωτήρα & Λυτρωτήν του. Ὅσον ἐντονώτερα τόν ἀγαπᾷ, τόσον ἐπιτυχέστερα ἡμπορεῖ νά ἀποτυπώσῃ εἰς τήν Εἰκόνα Του τόν μυστικόν παλμόν τῆς ἰδικῆς Του ἀνυπερβλήτου Ἀγάπης γιά ὅλους μας, τοῦ Φωτός Του, τῆς Ζωῆς πού μᾶς χαρίζει...

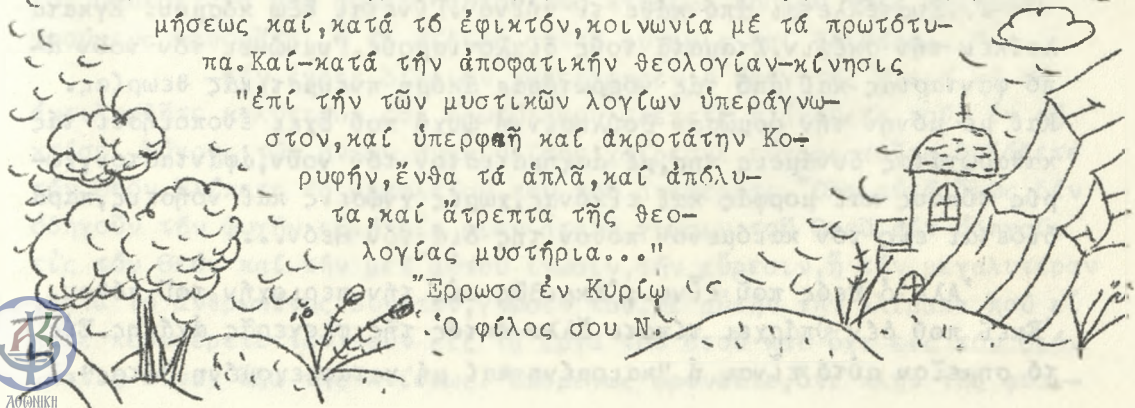
Ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι πρόκειται γιά μίαν ἱεουργίαν βιωματικήν. Ἦδη θά αἰσθάνεσαι τόν ἑαυτόν σου ἀκατάλληλον διά νά ἱστορήσῃ μίαν Ὁρθόδοξον Εἰκόνα. Καί ἔτσι εἶναι. Δέν ἀσκεῖται ἀπό τόν κάθε ἕνα αὐτό τό λειτούργημα. Ἐχω παρατηρήσει πόσον ψυχρή φαίνεται μία σύγχρονη εἰκονογραφία—ἔστω καί ἄν ἀκολουθῆ πιστῶς τήν παράδοσιν—πόσον ἀδιάφορον μέ ἀφήνει, ὅταν δέν εἶναι ἔργον μεθεξέως ἐσωτερικῆς. Ἐνῶ ἐκεῖνες αἱ παμπάλαιες εἰκόνες τῶν Μοναστηρίων μας, πόσην ἔλξιν, πόσην κατάνυξιον δέν προξενοῦν καί ἄς εἶναι ἐφθαρμένες ἀπό τό πέρασμα τοῦ χρόνου!

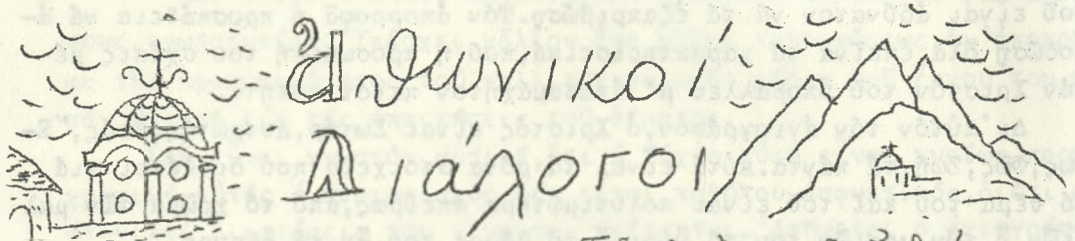
Ἄλλ' ἀρκετᾶ σέ ἐκούρασα, ἀγαπητέ, μέ τό θέμα τῆς ἱ. Εἰκόνας. Καί, παρά τήν πολυσήμαντον θέσιν της εἰς τήν Ὁρθόδοξον ζωήν, ὅμως δέν παύει νά εἰκονίζῃ. Καί ὅσον ἄν ἡ τιμή τῆς εἰκόνας διαβαίνει εἰς τό πρῶτον τυποῦν, δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγῃ, ὅτι εἶναι ἀντιτυπία, ἐκφράσεις,

“αἱγια καθ' ἑαυτάς, μέσα ἀναγωγῆς. Καί τό δέον, ἡ διάθεσις μιμῆσεως καί, κατὰ τό ἐφικτόν, κοινωνία μέ τὰ πρωτότυπα. Καί—κατὰ τήν ἀποφατικήν θεολογίαν—κίνησις

“ἐπί τήν τῶν μυστικῶν λογίων ὑπεράγνωσην, καί ὑπερφᾶν καί ἀκροτάτην Κορυφήν, ἔνθα τὰ ἀπλά, καί ἀπόλυτα, καί ἄτρεπτα τῆς θεολογίας μυστήρια...”

Ἐρρωσο ἐν Κυρίῳ  
Ὁ φίλος σου Ν.





"Πώς και πού υπάρχεις θύζον,  
Πώς και ύδωρ εί δροσίζον,

Πώς θεούς ποιείς ανδρώπων,  
Γ' Πώς τὸ εκότος θῶς ἐραζήη..."

ΑΓ. ΕΥΜΕΡΝ Ν. ΘΕΟΛΟΓΟΣ

Περιφέρει ένδακρυ βλέμμα πρὸς τὰ καταπράσινα δάση εἰς τὰ πολυ-  
χρῶμα άνθη, εἰς τὰ πολύσχημα κρίνα τοῦ άγροῦ, άκούει τήν άρπα τῶν ά-  
νέμων. Άλλά τὰ έγκαταλείπει ταχέως, διψῶσα καί άνικανοποίητος, ή κε  
καθαρμένη καί θεοφιλής ψυχή. "Δέν εἶναι αὐτὰ ὁ Θεός μου", λέγει.

Ύψώνει τούς ὀφθαλμούς εἰς τόν οὐρανόν, τόν έκτεινόμεόν "ώσεί δέ  
ρριν", διατρέχει τὸ γλαυκόν κῦτος του, κινεῖται εἰς τὰ άχανή πλατή  
του, παρατηρεῖ τούς ὠραιότάτους άστερισμούς τήν νύκτα. Ήπιστρατεύ  
ει τήν φαντασίαν καί τήν έξωθεῖ πέραν άπό τόν ὀρατόν κόσμον, έξω  
τοῦ ήλιακοῦ πλανητικοῦ συστήματος, πρὸς τὰ άστρα εκείνα, τῶν ὀποι-  
ων τὸ φῶς φθάνει εἰς τήν μικράν, άλλά μοναδικήν εἰς άξίαν γήν, με-  
τά δέκα πεντάκις ἔτη ἑκατομμύρια φωτός. Καί κατέρχεται εκείθεν, ά-  
πογοητευμένη άπό τὸ οὐράνιον ταξίδιδόν της, άπό τās διαπλανητικές  
διά τής φαντασίας πτήσεις της. "Οχι, άποκρίνεται, δέν εἶναι αὐτὰ ὁ  
Θεός μου, οὔτε ὄλαι αἱ άρμονίαι, οὔτε ὄλα τὰ καλλιστεῦματα τής άν-  
θρωπίνης δημιουργίας... "Καί κράζει "τετρωμέη άγάπης": -Ποῦ εἶ-  
σαι, Κύριε; Καί έπιμένει ζητοῦσα, κατά τὸ Άσμα τῶν Άσμάτων, τόν ή-  
γαπημένον Νυμφρον της. Άφήνει ὄλα τὰ κτιστά διά νά φθάση τόν "Ον-  
τα, ποῦ εὑρίσκεται μέσα εἰς τόν "γνόφον τής άγνωσίας". Καί στρέφε-  
ται πρὸς έαυτήν ή ψυχή... .

...Συστέλλεται άπό κάθε τι γήϊνον. Γίνεται έξω κόσμου. Έγκατα-  
λείπει τήν σκέψιν. Σταματᾷ τούς διαλογισμούς. Γυμνώνει τόν νοῦν ά-  
πό φαντασίας καί άπό τās νοερωτέρας άκόμη πνευματικής θεωρίας.  
Καί μέ μόνην τήν ὀρμῶσαν βούλησιν, ή ψυχή πού έχει ένοποιήσει τās  
καθαρωτάτας δυνάμεις της, μέ άσχημάτιστον τόν νοῦν, άπάνταστον, χω-  
ρίς τύπους καί μορφάς καί εἰκόνας, χωρίς γνώσεις καί νοήσεις, παρα-  
δίδεται εἰς τόν καιόμενον πόθον της διά τόν Θεόν... .

Άλλ' ὁ Θεός ποῦ εἶναι; Άκριβῶς εἰς τήν περιοχήν τοῦ πόθου.  
Εκεῖ ποῦ δέν ύπάρχει τίποτε άλλο εκτός τής φλογεράς άγάπης. Εἰς  
τὸ σημεῖον αὐτὸ εἶναι ή "καιόμενη καί μή καταφλεγόμενη βάτος".

5  
'Εκεῖ εἶναι ἡ "ὄρασις" τοῦ Θεοῦ, καί εἰς τόν ὀλόφλογον αὐτόν χώρον γίνεται ἡ μυστική καί ὑπέρ νοήσιν συνάντησις: ἔραστοῦ Θεοῦ καί ἔρω-  
μένης ψυχῆς. 'Εντός τῆς καρδίας... "Ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσ-  
σης," Ἡ εὕρεσις τοῦ Θεοῦ ἐστίν αὐτό τό ἀεὶ ζητεῖν· οὐ γάρ ἄλλο ἐστι  
τό ζητεῖν καί ἄλλο τό εὕρισκειν... Καί τοῦτο ἐστίν ὄντως ἰδεῖν τόν  
Θεόν, τό μηδέποτε τῆς ἐπιθυμίας κόρον εὕρεῖν· ἀλλά χρῆ πάντοτε βλέ-  
ποντα, δι' ὧν ἐστίν δυνατόν ὄραῖν, πρός τήν τοῦ πλέον ἰδεῖν ἐπιθυμίαν  
ἐκκαίεσθαι..."

/ / /

Ὁ νέος εἶχε κυριολεκτικῶς συνεπαρῆθῆ ἀπό τήν μεθεξιν τῆς  
καρδίας του εἰς τὰ θεῖα νοήματά του. Καί ἡμεῖς ὅλοι ἠκούσαμεν μέ· ἐκ-  
πληξιν καί θερμῆν διάνοιαν τὰ ὑψηλά αὐτά βιώματα τῶν ἀγίων ψυχῶν..

Ὁ Γέρων, ἔνθους καί χαίρων, ἐκάλεσε πλησίον του τόν πνευ-  
ματικώτατον ὑποτακτικόν του καί τόν ἠσπάσθη εἰς τό μέτωπον, λέγων:  
"Τέκνον μου ἀγαπητόν, πόσον γρήγορα ἐμυήθης, ἀπό τήν μακαρίαν ταπει-  
νωσίν σου, εἰς τὰ ὑψηλότατα μυστήρια τῆς Νήψεως, τῆς Θεωρίας καί τῆς  
καρδιακῆς προσευχῆς. Ὁ Κύριος νά σέ σκέπη ἀπό τὰς μηχανάς τοῦ δια-  
βόλου... "Καί ὁ νέος Μοναχός Ν. ἐπανῆλθεν εἰς τήν θέσιν του ἐν πολλῇ  
ταπεινώσει καί συστολῇ..."

-Βαθύτατα σέβομαι καί θαυμάζω ὅσα μέ τόσην χάριν Θεοῦ  
εἶπεν ὁ νέος Μοναχός, παρετήρησεν ὁ φιλόλογος. "Ἐχω ὅμως ὠρισμένας  
ἀντιρρήσεις. Μέχρι τώρα ἐγνώριζα, ὅτι ὁ πιστός Κυρίου ἀναβαίνει διά  
τῆς πίστεως εἰς τό θεῖον. Ἀλλά πῶς; Διά μιᾶς κλίμακος. Χωρίς κλίμακα  
πῶς θά ἠδυναίμεθα νά ἀνέλθωμεν κάπου ὑψηλά; Ποῖα εἶναι ὅμως αὐτή ἡ  
κλίμαξ; Εἶναι ἡ κτίσις. Καί ἀνερχόμεθα, λοιπόν, ἀπό τήν δημιουργίαν  
εἰς τόν Δημιουργόν, ἀπό τό ἐν τῇ Κτίσει κάλλος, ἀπό τό μέγεθος τῶν  
κτισμάτων, ἀπό τήν σοφίαν καί τήν σκοπιμότητα, πού ἀντικατοπτρίζον-  
ται εἰς ὅλην τήν κτίσιν. Χωρίς τὰ κτίσματα, χωρίς αὐτήν τήν ὄρατῆν  
κλίμακα, διά τῆς ὁποίας ἀναγόμεθα εἰς τὰ ἄδρατα, δέν δύναμαι νά ἐννο-  
ήσω πορείαν πρός τόν Θεόν. "Ἄλλωστε, αὐτό ἀκριβῶς λέγει καί ὁ Ἀπόστο-  
λος Παῦλος: "Τά γάρ ἄδρατα αὐτοῦ ἀπό κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι  
νοούμενα καθορᾶται, ἡ τε ἀίτιος αὐτοῦ δύναμις καί θειότης..."

-Δέν ἔχετε δίκαιον, παρετήρησεν ὁ ὑφηγητής Γ. Διά νά τό  
ἀντιληφθῆτε καλύτερον σᾶς ἐρωτῶ: ἀφοῦ βλέπετε ἡ ἀκούετε τοὺς ἐν τῇ  
κτίσει λόγους τῶν ὄντων, συγκινεῖσθε, χαίρεσθε, εὐχαριστεῖτε, δοξάζετε  
τόν Θεόν. Βλέπετε τό μεγαλεῖον του πού ἀνεφέρατε. "Ὅλα αὐτά ὅμως, δέν  
ὀδηγοῦν τήν ψυχῆν εἰμή εἰς μίαν ἀτελεῆ γνῶσιν τοῦ Θεοῦ. Δέν ὀδηγοῦν  
εἰς τόν Θεόν καί τήν μετ' αὐτοῦ ἔνωσιν, τήν εὕρεσιν, ἢ τήν μεγαλυτέραν  
κατά τό ἀνθρωπίνως δυνατόν, γνῶσιν του. Μέ αὐτήν τήν κλίμακα πού εἶ-  
πατε περιφέρετε τόν νοῦν εἰς τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ καί ὄχι εἰς τόν Θεόν  
· ὅστις εἶναι ἔξω τῆς κτίσεως. Ἐπομένως φρονεῖτε, ὅτι πλῆν τῆς φυσι-

κῆς κλίμακος δέν ὑπάρχει ἑτέρα, διὰ τῆς ὁποίας πλησιάζομεν καί ἐ-  
νοούμεθα μέ τόν Θεόν;

— Καί βεβαίως ὑπάρχει, ἀπήντησεν ὁ φιλόλογος. Εἶναι αἱ θεῖαι Γρα-  
φαί.

— Μόνον αἱ θεῖαι Γραφαί; ἠρώτησε πάλιν ὁ θεολόγος.

— Δέν γνωρίζω ἄλλας ὁδοῦς καί ἄλλας κλίμακας ἀνόδου πρὸς Θεόν.

— Κατ' ἀρχήν, εἶπεν ὁ ὑφηγητής Γ., μέ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν θείων &  
ἱερῶν Γραφῶν, ὡς ἑτέρας κλίμακος, πλὴν τῆς κτίσεως, δέν δύνασθε νά ἐ-  
πιμείνετε ὅτι ἡ ὁρατὴ κλίμαξ εἶναι ἡ μόνη, ὅπως εἶπατε. Καί δεύτε-  
ρον, εἴαν παραδέχεσθε καί τὰς δύο ἑτέρας κλίμακας, αἱ ὁποῖαι περιγρά-  
φονται ἐντὸς τῶν Γραφῶν, δηλαδή τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ εὐ-  
κτική ἀρετὴ, ἥτοι ἡ προσευχὴ, τότε εἴμεθα σύμφωνοι.

— Δέν δύναμαι, ἐκ λόγων συνεπειας, νά ἀρνηθῶ τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκ-  
κλησίας καί τὴν τονιζομένην εἰς τὰς Γραφάς ἀξίαν τῆς προσευχῆς. Ἐ-  
άν ἀνέφερα μόνον τὴν κτίσιν, ὡς τὴν μόνην κλίμακα ἀνόδου πρὸς τόν  
Θεόν, εἶναι διότι ἡ πρώτη κλίμαξ μέ βοηθεῖ περισσότερον, ἂν καί φαί-  
νεται ὅτι σφάλω εἰς τὴν ἐκλογὴν μου, νά πλησιάσω τόν Θεόν...

— Ὁ φιλόλογος, εἶναι περιττόν καί νά λεχθῆ, ἦτο ἀπληροφόρητος  
περὶ τὰ πνευματικὰ θέματα καί φυσικά ἀνωφελῆς ἢ περαιτέρω συζήτη-  
σις. Αὐτὸ ἠννόησε καί ὁ ὑφηγητής καί ἔστρεψε τὴν συνομιλίαν εἰς τὸ  
ὑψηλόν ἐπίπεδον τῶν Μοναχῶν, λέγων:

— Ἦθελα, ἅγιοι Πατέρες, νά μάθω περισσότερα καί πλεον τεκμηρι-  
ωμένα εἰς τὸ θέμα αὐτὸ τῆς νοερᾶς προσευχῆς καί τοῦ ἀποφατικοῦ χα-  
ρακτήρος της. Διότι ἡμεῖς οἱ ἐπιστήμονες διδασκόμεθα, βέβαια, πολλὰ  
θεωρητικῶς, μανθάνομεν πλῆθος θεωριῶν, ἀλλὰ εἰς τὸ βάθος, μὴ ἔχοντες  
προσωπικὴν γεῦσιν, δέν δύναμεθα νά σχηματίσωμεν ὀρθὴν ἀντίληψιν.  
Μία τοιαύτη θεωρία εἶναι καί ἡ περὶ τῆς νοερᾶς προσευχῆς. Θά ἐπεθύ-  
μουν, λοιπόν, νά μᾶς διευκρίνιζε τὸ θέμα κάπως ἀναλυτικώτερον ὁ σε-  
βαστός Γέρων.

— Τέκνον, εἶπεν ὁ Γέρων, ὁ καλὸς ὑποτακτικὸς μου Ν. σᾶς ὠμίλησε  
μέ ἀκρίβειαν. Ὁ Θεὸς συναντᾶται εἰς τὰς καρδίας μας. Καί τότε γίνε-  
ται ἐκεῖ "ἐορτὴ ἐορτῶν καί πανηγυρις πανηγύρεων". Ἡ ψυχὴ, πλήρης ἀ-  
φάτου μακαριότητος, ἀνεκλαλήτου χαρᾶς, θείων γλυκασμῶν καί ἀκορέστου  
ἔρωτος, πλέουσα ἐντὸς τοῦ ἀκτίστου φωτός, φάλλει "ὕμνους καί ψόδας  
πνευματικὰς τῷ Κυρίῳ" εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας.

Ὁ τόπος τῆς συναντήσεως, τῆς συναφείας ἢ τῆς ἐνώσεως μετὰ  
τοῦ Θεοῦ, ἔχει ὑποδειχθῆ ὑπὸ τοῦ Κυρίου καί τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Ὁ  
πᾶν λέγει ὁ Κύριος Ἰησοῦς, "ἐντὸς ἡμῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ",  
τὴν ἄλλο σημαίνει εἰμὴ αὐτὸ τὸ βάθος τῆς καρδίας; Ἐπίσης, τὸ ἄλλο ὁ  
πᾶν νοεῖ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καρδίαν ὁ λόγος του : "Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν



λόγον μου τηρήσει και ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, και πρὸς αὐτόν ἐ- 7  
λευσόμεθα και μονήν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν"; Ἡ "ὑποκριτᾶ, καθάρισον πρῶ-  
τον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου...";

Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος, εἰς πλεῖστα σημεῖα τῶν Ἐπιστολῶν του ὁμι-  
λεῖ περὶ τῆς καρδίας, ὡς περιοχῆς ἔνθα ἐνεργεῖ ὁ Θεός. Ἴδου ὠρισμένα  
χωρῖα ἐνδεικτικῶς. "Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡ-  
μῶν". "Ἄδοντες και φάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ". "Τοῦτου χά-  
ριν κάμπτω τᾶ γόνατά μου πρὸς τόν πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-  
στοῦ. ἵνα δῶῃ ὑμῖν δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, εἰς  
τόν ἔσω ἄνθρωπον κατοικῆσαι τόν Χριστόν διὰ τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς  
καρδίαις ὑμῶν". Καί ὁ Ἀπόστολος Πέτρος: "Προσέχοντες ἕως οὔ ἡμέρα δι-  
αυγάσῃ και φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν!...".

"Ἀπειρα εἶναι τᾶ χωρῖα τῆς Παλαιᾶς και τῆς Καινῆς Διαθήκης, συ-  
νέχισεν ὁ Γέρων ἀσκητῆς, τᾶ ὁποῖα θεωροῦν τήν ἀνθρωπίνην καρδίαν ὡς  
τᾶ "Ἄγια τῶν Ἁγίων", ὅπου ἐνοῦνται Θεός και ἄνθρωπος. Βεβαίως, ἡ μυ-  
στική αὐτῆ ἔνωσις ἀπαιτεῖ ὠρισμένας προϋποθέσεις. Ὁ Θεός, ὡς καθαρός  
, ἐνοῦται μόνον μέ τούς καθαρούς τήν καρδίαν. "Καθαρτέον πρῶτον & εἴ-  
τα τῷ καθαρῷ προσομιλητέον", λέγει Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Καί ὁ ἅγιος  
Ἰσαάκ ὑπογραμμίζει, ὅτι "προηγεῖται τοῦ συνδεθῆναι τῷ Θεῷ, τὸ λυθῆναι  
τῆς ὕλης"...

-Θᾶ μοῦ ἐπιτρέψετε νά σᾶς διακόψω, Γέροντα, εἶπεν ὁ ὑφηγητής  
Γ., διὰ νά σᾶς παρακαλέσω νά προσδιορίσετε, τί ἀκριβῶς εἶναι ἡ καρδία  
κατά τήν ἀσκητικὴν ἀντίληψιν και πεῖραν, ἔάν θέλετε, περὶ τῆς ὁποίας  
τόση χρῆσις γίνεται ὑπὸ τῶν Ἁγίων Γραφῶν και ἐν τῇ ὁποίᾳ πραγματο-  
ποιεῖται, ὡς διατείνεσθε, ἡ συνάντησις τοῦ Θεοῦ μετά τοῦ ἀνθρώπου. Δι-  
δοτι ὑπάρχει ἀσάφεια εἰς τόν ὄρον "καρδία" και κυρίως ὡς πρὸς τὰς ἐν-  
εργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπ' αὐτῆς.

- Περὶ τῆς φύσεως και τοῦ ἔργου τῆς καρδίας, ἀπήντησεν ὁ Γέ-  
ρων, πολλὰ ἔχουν λεχθῆ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἐξ ὧων, λοιπόν, γνωρίζω  
, αἱ Γραφαί και οἱ θεῖοι Πατέρες, ὑπὸ τὸ ὄνομα καρδία ἐννοοῦν ὀλόκληρον  
τόν ψυχοπνευματικόν δυναμισμόν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ νοῦς, ἡ βούλησις,  
τὸ συναίσθημα ἢ, μέ ἄλλην ὀρολογίαν, τὸ θυμικόν, τὸ ἐπιθυμητικόν και  
τὸ λογιστικόν, ὀνομαζόνται "καρδία" εἰς τὸ σύνολόν των, ἀφοῦ, παρὰ τὸ δι-  
ακεκριμένον τῶν λειτουργιῶν των, εἶναι ἀδιαίρετοι τῆς ψυχῆς δυνάμεις

Ἡ ἀγία Γραφή ἐναλλάσσει τούτε ὄρους καρδία, νοῦς, ἐπιθυμία, ψυ-  
χή, βούλησις ἐν τῇ ἰδίᾳ σημασίᾳ. Πάντως ἡ ἀσκητικὴ ἀνθρωπολογία τήν  
βλέπει ὡς θάλαμον τῆς ψυχῆς και ὡς κέντρον ὅλων τῶν δυνάμεων της.  
Και ὅπως ἀπὸ τὸ κέντρον ἀναχωροῦν ὅλαι αἱ γραμμαί και πάλιν εἰς τὸ  
κέντρον καταλήγουν, οὔτω και ἡ καρδία εἰς τόν ἄνθρωπον ἀποτελεῖ τὸ  
κέντρον ἔνθα ἐνοῦνται ὅλαι αἱ αἰσθήσεις και ὅλαι αἱ δυνάμεις τοῦ σώ-  
ματος και τῆς ψυχῆς ...

Καί ὁ ὀσιώτατος Γέρων, ἀπό πολλήν ταπεινώσιν, μέ ἐρώτησεν ἄν συμφωνῶ μέ τά λεχθέντα. Ἀπήντησα ὅτι ἡ διδασκαλία αὐτή εἶναι γνησίως Πατερική. Καί ὁ Γέρων ἐσυνέχισεν.

Ἡ ἀσκητική ἀνθρωπολογία, βασιζομένη καί ἐπί τῶν μεγάλων Πατέρων, θεωρεῖ τήν καρδίαν ὡς κέντρον τῆς φυσικῆς ζωῆς, ὡς κέντρον ὑπερφυσικῶν ἐνεργειῶν καί ὡς κέντρον παραφυσικῶν ἐνεργημάτων. Ἀναλυτικώτερον δέ, ἡ καρδία θεωρεῖται τοῦ σώματος ἡ ἀρχή καί ὡς πηγὴ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἡγουν ζωτικῆς, αἰσθητικῆς, θυμικῆς καί ἐπιθυμητικῆς. Ὡσαύτως εἶναι ἡ ρίζα ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, ἥτοι τῆς βουλήσεως καί τῆς νοήσεως ὡς καί τοῦ λογιστικοῦ. Ἦδη ἐφθάσαμεν εἰς ἓν σημεῖον ἀντιλεγόμενον ὑπό τῆς ἐπιστήμης, ἀλλά αὐτό μᾶς εὐρίσκει ἀδιαφόρους. Εἶναι τοῦτο:

Ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς περιέχεται ἄν ὄχι ὡς ἐν ἀγγελίῳ—διότι εἶναι ἀσώματος—πάντως ὡς εἰς ὄχημα, εἰς τό βάθος τῆς καρδίας. Εἰς δέ τόν ἐγκέφαλον δέν εἶναι ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς, ὅπως οἱ ἔξω τῆς ἀσκητικῆς παραδόσεως φρονοῦν, ἀλλά ἡ νοερά ἐνέργεια τῆς ψυχῆς, ἥτοι τοῦ νοῦ.

Εἰς τόν 14ον αἰῶνα, ὅτε ἀνεκινήθη τό θέμα τῆς νοεράς προσευχῆς καί τό μετ' αὐτοῦ συνδεόμενον πρόβλημα τοῦ ἀκτίστου φωτός, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ὑπεστήριξε, ὅτι ἡ μέν οὐσία τοῦ νοῦ εὐρίσκεται ἐν τῇ καρδίᾳ, ἡ δέ ἐνέργειά του ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ. Ἡ θεωρία αὐτή περιεβλήθη μέ τό κύρος Συνοδικῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

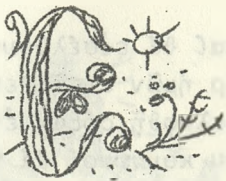
Οὕτω πῶς, συνέχισεν ὁ ἀσκητής, ἡ ἀσκητική ἀνθρωπολογία θεμελιούται ἐπί τῆς διακρίσεως αὐτῆς, τοῦ νοῦ, καί πλείστοι Πατέρες προσάγουν ἄφθονα Γραφικά καί παρὰδοσιακά ἐπιχειρήματα εἰς ἀπόδειξιν

...

—Ἄγιο Γέροντα, διέκοψεν ὁ ὑφηγητής Γ., ὑπάρχουν πολλά ἀντιρρήσεις, ὡς πρὸς τό ὅτι, ὁ νοῦς ὡς οὐσία εὐρίσκεται ἐν τῇ καρδίᾳ καί ἡ νοερά του ἐνέργεια εἰς τόν ἐγκέφαλον. Ἡ ἐπιστήμη τῆς ψυχολογίας φρονεῖ διαφόρως ὡς πρὸς τό θέμα τοῦτο...

—Δέν ἐκπληττόμεθα διά τὰς ἀντιρρήσεις τῆς ἐπιστήμης, εἶπεν ὁ Γέρων. Ἄλλωστε πρῶτος σᾶς ὤμιλησα περὶ αὐτῶν. Ἀνεξαρτήτως μέ τά διαρκῶς μεταβαλλόμενα συμπεράσματα τῆς ψυχολογίας, ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων εἶναι ὁμόφωνος καί μακραίων. Στηρίζεται δέ ἐπί τῆς Γραφῆς καί τῆς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι Νηπιτικῆς ἐμπειρίας. Τό ζήτημα αὐτό παύει νά εἶναι θεωρητικόν, ἀπό τότε πού ἐσαρκώθη εἰς πᾶξιν καί ἐβίωθη ὡς βαθυτάτη πεῖρα ἡ σχέσις ψυχῆς, νοῦ, καρδίας, νοήσεως καί διαλογισμῶν...

—Θά μοῦ ἐπιτρέψετε, νά συμπληρώσω τά ἐξῆς, εἶπεν εἰς Μοναχός, (συνεχίζεται) Ἐρημίτης Χ.



πιστολή "πρὸς τὴν ἐν Μοναζούσαις σεμνοτάτην Ἐξήνην"  
τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ.

γ

Ζωὴ δὲ τῆς ψυχῆς εἶναι ἢ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἔνωσις. Διότι ὅπως διὰ τῆς παραβάσεως τῶν πρωτοπλάστων, χωρισθεῖσα ἡ ψυχὴ ἀπὸ τῶν Θεῶν ἐνεκρώθη, ἔτσι διὰ τῆς ὑπακοῆς εἰς τὰς ἐντολάς, ἐνουμένη μετὰ τοῦ Θεοῦ ζωοποιεῖται. Διὰ τοῦτο λέγει, ὁ Κύριος, εἰς τὰ Εὐαγγέλια, ὅτι "τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ πνεῦμα ἐστὶ καὶ ζωὴ ἐστὶ." Αὐτὸ δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μαθὼν ἐκ πεύρας, ἔλεγε πρὸς τὸν Κύριον ὅτι "ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις". Ἀλλὰ εἶναι ῥήματα ζωῆς αἰωνίου εἰς τοὺς ὑπακούοντας. Εἰς ἐκείνους δὲ ποὺ παρακοῦουν, αὐτῇ ἡ ἐντολὴ τῆς ζωῆς γίνεται αἰτία θανάτου, ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Ἔτσι καὶ οἱ Ἀπόστολοι, Χριστοῦ εὐωδία ὑπάρχοντες, εἰς μὲν τοὺς ἀναξίτους ἦσαν ὁσμὴ θανάτου· εἰς δὲ τοὺς ἀξίους ὁσμὴ ζωῆς. Ἡ ζωὴ δὲ αὐτῇ, δὲν εἶναι μόνον ζωὴ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος, διότι καθιστᾷ ἀθάνατον καὶ τὸ σῶμα, διὰ τῆς ἀναστάσεως. Ἐπειδὴ δὲν τὸ ἀπολυτρῶνει ἀπλῶς ἀπὸ τὴν θνητότητα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἄληκτον θάνατον, δηλαδὴ ἀπὸ αὐτὴν ταύτην τὴν αἰώνιον κόλασιν. Χαρίζει δηλαδὴ καὶ εἰς τὸ σῶμα τὴν ἐν Χριστῷ αἰώνιον ζωὴν, τὴν ἄνευ κώπων, νόσων καὶ λύπης, τὴν ὄντως ἀθάνατον.

Διότι ὅπως ἐπηκολούθησεν ὁ θάνατος τοῦ σώματος τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς, ἐκ τῆς παραβάσεως καὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐπέστρεφεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἔγινε χῶμα καὶ μετὰ τὸν σωματικὸν θάνατον πάλιν, ἐπηκολούθησεν ἡ καταδίκη τῆς ψυχῆς εἰς τὸν ἄδην, ἔτσι καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς ψυχῆς, ἥτις εἶναι ἡ ἐπιστροφή πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τῆς ὑπακοῆς τῶν θείων ἐντολῶν, θά ἐπακολουθήσῃ ἡ ἀνάστασις τοῦ σώματος, θά ἐνωθῇ πάλιν μὲ τὴν ψυχὴν. Καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτὴν θά ἀκολουθήσῃ ἡ πραγματικὴ ἀφθαρσία καὶ οἱ ἄξιοι θά εἰσέλθουν εἰς τὴν αἰωνιότητα τοῦ Θεοῦ, ἀποῦ μεταστοιχειωθοῦν ἐκ σαρκικῶν εἰς πνευματικούς καὶ θά ἐμπολιτευοῦνται ὡς οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ.

Διότι λέγει ὁ Παῦλος, "ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα". Ὅπως δηλαδὴ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐκ φιλανθρωπίας ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπέθανε καὶ ἐχωρίσθη ἡ ψυχὴ του ἀπὸ τὸ σῶμα του, χωρὶς ὅμως νά χωρισθῇ ἡ θεότης του ἀπὸ αὐτό—διὰ τοῦτο καὶ ἀνέστησε τὸ σῶμα του καὶ τὸ παρέλαβεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν δόξῃ—ἔτσι θά συμβῇ καὶ μὲ τοὺς εὐαρεστήσαντας εἰς τὸν Θεὸν ἐνταῦθα.

Ἐπειδὴ δηλαδὴ αὐτοὶ δὲν χωρίζονται ἀπὸ τῶν Θεῶν, ὅταν ἀποχωρίζονται ἐκ τοῦ σώματος των, κατὰ τὴν ἀνάστασιν θά παραλάβουν καὶ



θά παραλάβουν και τὸ σῶμα των πλησίον τοῦ Θεοῦ και θά εἰσέλθουν ὁμοῦ με ἀνεκφράστον χαρὰν ἐκεῖ, "ὅπου πρὸδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς", διὰ ν' ἀπολαύσουν και τὴν μέλλουσαν νὰ ἀποκαλυφθῆ ὁδὸν ἐν Χριστῷ. Βεβαίως, ὄχι μόνον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου κοινωνοὶ θά γίνονται, ἀλλὰ και τῆς ἀναλήψεως και θά μετᾶσχουν τῆς θείας ζωῆς του.

"Ὅμως δὲν θά συμβῆ τὸ ἴδιον και με ἐκείνους ποῦ ἔζησαν ἁμαρτωλῶς ἐνταῦθα και εὐρέθησαν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου χωρὶς καμμίαν κοινωνίαν με τὸν Θεόν. Καί ναί μὲν πάντες θά ἀναστηθοῦν, ἀλλ' ὅπως λέγει ὁ Παῦλος, "ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι".

Ἐκεῖνος μὲν ποῦ ἐθανάτωσε τὰς ἁμαρτωλὰς πράξεις τοῦ σώματος ἐνταῦθα διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, θά ζῆσῃ ἐκεῖ μετὰ τοῦ Χριστοῦ αἰωνίως τὴν θείαν ὄντως ζωὴν.

Ἐκεῖνος δὲ πάλιν, ποῦ ἐνέκρωσεν ἐνταῦθα τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν και παθῶν, πρὸκειται, ἀλλοίμονον, νὰ συγκαταδικάζεται ἐκεῖ με τὸν δημιουργὸν και αἴτιον τῆς κακίας, παραδιδόμενος εἰς τὴν ἀφόρητον και ἀσύλληπτον εἰς φρίκην κόλασιν, ὅπερ σημαίνει τὸν "δεύτερον θάνατον" και ἀδιάδοχον.

"Ἄλλωστε, ποῦ ἔγινεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πραγματικοῦ θανάτου, τοῦ προξενήσαντος και εἰς τὴν ψυχὴν και εἰς τὸ σῶμα, τόσον τὸν πρὸσκαιρον ὅσον και τὸν αἰώνιον θάνατον; Δὲν ἔγινεν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ζωῆς, (ἐν Ἐδέμ); Διὰ τοῦτο και ἀμέσως τότε, ἀλλοίμονον, ὁ ἄνθρωπος κατεδικάσθη εἰς ἐξορίαν ἐκ τοῦ Παραδείσου τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἠέκλειθη ζωὴν θανατηφόρον, μὴ ἐναρμονιζομένην πρὸς τὰς θείας συνθήκας τοῦ παραδείσου.

Ἐπομένως, και ἡ πραγματικὴ ζωὴ, ἡ προξενούσα και εἰς τὴν ψυχὴν και εἰς τὸ σῶμα τὴν ἀθάνατον και ἀληθινὴν ζωὴν, εἰς αὐτὴν τὴν γῆν τοῦ θανάτου πρέπει νὰ κάμῃ τὴν ἀρχὴν της. Καί ὅποιος δὲν ἀγωνίζεται νὰ τὴν ἀποκτήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τώρα, ἄς μὴ ἐξαπατᾷ τὸν ἑαυτόν του διὰ ματαίων ἐλπίδων, ὅτι τάχα θά τὴν λάβῃ ἐκεῖ. Οὔτε νὰ ἐλπίζει ὅτι θά δεχθῆ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ὥραν τῆς κρίσεως.

Διότι τότε θά εἶναι καιρὸς ἀνταποδόσεως και τιμωρίας, ὄχι συμπαιδείας και ἐλέους· θά εἶναι καιρὸς ἀποκαλύψεως τοῦ θυμοῦ, τῆς ὀργῆς, τῆς δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ· καιρὸς, ὅπου θά ἀποκαλυφθῆ ἡ "κραταία καὶ ὑψηλὴ χεὶρ", κινουμένη εἰς κόλασιν τῶν ἀπειθῶν. Ἄλλοίμονον εἰς ὅποιον ἐμπέσει εἰς χεῖρας τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Ἄλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ποῦ θά λάβῃ πεῖραν τοῦ θυμοῦ τοῦ Κυρίου ἐκεῖ και δὲν θά γνωρίσῃ ἀπ' ἐδῶ διὰ τοῦ θείου φόβου, τὸ κράτος τῆς ὀργῆς του, οὔτε θά ἔχῃ ἀποκτήσῃ, διὰ τῶν ἔργων του, τὴν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἐμπειρίαν, ὅτι θά τύχῃ φιλανθρωποῦ μεταχειρίσεως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Διότι, δι' αὐτὸ τὸ τελευταῖον, μόνος ὁ καιρὸς τῆς παρουσίας ζωῆς εἶναι κατάλληλος. (συνεχίζεται)

Ἀποδόσεις: Μονάζοντος Ο.



# τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ἐρημοσολύμεων ΘΕΟΡΗΤΙΚΟΝ

ὅσον μέγας εἶναι ὁ ἀγών, ἕως ὅτου ἡ ψυχὴ διαρρηξῆται τὸν δεσμόν τῆς ὕλης. Ἔως ὅτου ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τῆν λατρείαν τῶν εἰδώλων καὶ ἀποκτήσῃ ἕξεις ἀγαθὰς. εἶναι ἀληθινὰ γενναῖα ἡ ψυχὴ ἐκείνη, ποῦ θά ἀποφύγῃ τὴν ὕλην.

Ἐκεῖνο ποῦ χρειάζεται δέν εἶναι μόνον ἡ καθαρσις τῶν ψυχικῶν παθῶν. Αὐτό δέν εἶναι ἀρετῆ, ἀλλ' ἀπλήρη προπαρασκευῆ διὰ τὴν ἀρετὴν. Ἀπαιτεῖται, μαζί μέ τὴν καθάρσιν τῶν κακῶν ἕξεων, καὶ ἡ πρόσληψις τῆς ἀρετῆς. Καθαρσις τῆς ψυχῆς εἶναι, τοῦ μέν λογιστικοῦ "ἡ τῶν κάτω χαρακτήρων καὶ πλανωμένων" ἀπαλλαγῆ, ὅπως λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Δηλαδή τῶν βιωτικῶν φροντίδων, τῶν θυρόβων, φάουλων κλίσεων.

Τοῦ δέ ἐπιθυμητικοῦ, ἡ μή ὀρμη' πρὸς τὴν ὕλην, ἡ τυφλότης πρὸς τὰ ὀρώμενα καὶ ἡ πειθαρχησις τῶν αἰσθησεων εἰς τὸν ὀρθόν λόγον.

Τοῦ δέ θυμοειδοῦς, νά μή ἐκταράσσεται εἰς ὅ, τι δῆποτε συμβῆ... Μετά τὴν καθάρσιν καὶ τὴν νέκρωσιν τῶν ἀθλιῶν παθῶν τῆς ψυχῆς ἡ & τὴν καθυπόταξιν των, ἀκολουθεῖ ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ θέωσις. Χρειάζεται ὅπως ἐκκλίνωμεν ἀπὸ τὸ κακόν, διὰ νά οἰκειωθῶμεν τὸ ἀγαθόν. Ἀκολουθῶν νά ἀπαρνηθῶμεν ἑαυτούς πρῶτον καὶ ὕστερα, αἴροντες τὸν σταυρόν, ἀκολουθήσωμεν τὸν Χριστόν μέχρι τῆς ἀκροτάτης καταστάσεως τῆς θεώσεως.

Ἄλλὰ πῶς θά ἐπιτευχθῆ αὐτῆ ἡ ἀνάβασις καὶ θέωσις; Καὶ κυρίως τί εἶναι θέωσις; Θεώσις εἶναι τοῦ μέν νοῦ ἡ τελειοτάτη γνῶσις τῶν ὄντων καὶ τοῦ ὑπὲρ τὰ ὄντα, ὅσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Τῆς δέ βουλήσεως, ἡ πρὸς τὸ πρῶτον καλόν, τὸν Θεόν, τελεία καὶ συνεχῆς διάθεσις καὶ κίνησις. Τόσον δέ ἀνένδοτος κίνησις, ὥστε μή ἀνακοπυμένη ἀπὸ κανέν γῆϊνον, ἀλλ' ἐν θείᾳ μανίᾳ ὀδεύουσα πρὸς τὸν Θεόν. Τὸ ἔδιον ἰσχύει καὶ διὰ τὸ θυμοειδές. Καὶ ἡ κίνησις αὐτῆ καὶ διάθεσις πρέπει νά εἶναι τόσον σφοδροτέρα, ὅσον τὰ νοητὰ κάλλη ὑπερέχουν τῶν αἰσθητῶν. Ἡ δέ πρὸς τὴν σάρκα πρόνοια, πρέπει νά σταματᾷ ἐκεῖ, ὅπου μόλις θεραπεύεται ἡ ἀνάγκη τῆς φύσεως.

εἶναι, βεβαίως, δύσκολος ὁ ἀγών. Διότι οὔτε πολυχρονίους ἕξεις ἡμπορεῖ κανεὶς χωρὶς ἰδρώτα νά ἐκριζώσῃ, οὔτε εὐκόλως δύναται νά ἀποκτηθῆ ἡ πνευματικὴ γνῶσις. Χρειαζονται μὲν καὶ χρόνος μακρὸς διὰ νά ἐπιτύχῃ κανεὶς τὴν ἀδιέλαιπτον ὄρασιν τοῦ Θεοῦ καὶ νά φέρῃ εἰς τὴν παγίαν ἕξιν τὰς ἀγαθὰς ἐπιθυμίας. Ἀπαιτεῖται μεγάλη ἀντίστασις



τοῦ νοῦ πρὸς τὰς αἰσθήσεις ἕως ὅτου τὰς πειθαρχήσῃ ὀριστικῶς.

Αὕτῃ εἶναι ἡ πάλη πρὸς τὸ σῶμα, ἡ ὁποία συνεχίζεται μέχρι θανάτου, ἔστω καὶ ἂν φαίνεται ὅτι ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία ἔχουν ἐλαττωθῆ ἀπὸ τὴν ὑπερβάλλουσαν γνῶσιν τοῦ νοῦ. Πρέπει νὰ σημειωθῆ καὶ τοῦτο: "Ὅτι ἡ ψυχὴ, μὴ λαβοῦσα τὴν χάριν διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, δὲν ἠμπορεῖ οὔτε γνησίως νὰ καθαρθῆ, οὔτε καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ θεῖον φῶς." Ὅπως ἐλέχθη, αὐτὰ ἔχουν ἐφαρμογὴν μόνον ἐπὶ τῶν Ὀρθοδόξως Βαπτισθέντων. Ἄλλ' ἄς ἐπεξηγήσωμεν μερικὰ δυσνόητα. Ἀπὸ τὰς γνώσεις, ἡ μὲν εἶναι κατὰ φύσιν ἡ δὲ ὑπὲρ φύσιν.

Κατὰ φύσιν εἶναι ἡ γνῶσις ὅπου λαμβάνει ἡ ψυχὴ δι' ἐρεθνης, ἡ ὁποία ἀποκτᾶται διὰ τῶν αἰσθήσεων καὶ ἔχουν ἀντικείμενον τὴν φύσιν. Ἡ ἔνωσις τοῦ νοῦ μετὰ τὸ σῶμα, ἀμβλύνει τὴν ἰκανότητα τῆς ἐνεργείας τοῦ νοῦ. Ἐνταῦθεν ὁ νοῦς δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφήν μετὰ τὸν νοερόν κόσμον, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ τὴν φαντασίαν, ἡ ὁποία εἶναι εἰδωλικῆς φύσεως.

Ὅσον, λοιπόν, καὶ ἂν λάβῃ γνῶσιν ὁ νοῦς διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἡ γνῶσις αὕτῃ εἶναι φυσικὴ. Ὑπερφυῆς εἶναι ἡ γνῶσις, ἡ ὁποία ἐγγίνεται εἰς τὸν νοῦν, χωρὶς τὸ μέσον τῶν αἰσθήσεων, ὅταν τὰ νοούμενα εἶναι ἐπάνω ἀπὸ τὰς μεθοδεῖας τοῦ ἠνωμένου νοῦ μετὰ τοῦ σώματος. Ἡ γνῶσις αὕτῃ ἔχει τὸν χαρακτήρα τῆς γνώσεως τοῦ νοῦ γυμνοῦ ἀπὸ σάρκα. Αὕτῃ ὅμως ἡ γνῶσις ὑπὸ μόνου τοῦ Θεοῦ δίδεται. Ὄταν εὔρη πολὺ καθαρὸν τὸν νοῦν ἀπὸ κάθε ὑλικῆν προσπάθειαν, καὶ κατεχόμενον ὑπὸ θεοῦ ἔρωτος.

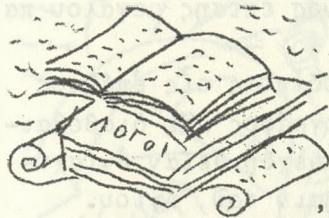
Αὕτῃ ἡ διαίρεσις τῶν δύο γνώσεων χαρακτηρίζει καὶ τὴν ἀρετὴν. Ἄλλῃ μὲν εἶναι ἡ ἀρετὴ, ἡ ὁποία δὲν ὑπερβαίνει τὴν φύσιν καὶ λέγεται φυσικὴ, ἄλλῃ δὲ, ὑπὸ μόνου τοῦ Θεοῦ ἐνεργουμένη, ἡ ὁποία προσαγορεύεται ὑπὲρ φύσιν.

Ἔτσι, λοιπόν, τὴν μὲν φυσικὴν γνῶσιν καὶ ἀρετὴν ἔχει ἴσως καὶ ὁ μὴ βαπτισθεὶς, τὴν δὲ ὑπὲρ φύσιν, καθόλου. Διότι, πῶς εἶναι δυνατόν ἄνευ χάριτος νὰ ἀποκτήσῃ κανεὶς καρποὺς χάριτος; Ὁ βαπτισμένος ὅμως δύναται νὰ ἀποκτήσῃ καὶ τὰς δύο γνώσεις. Εἶναι ἀδύνατον ὅμως νὰ προσκτηθῆ ἡ ὑπὲρ φύσιν ἀρετὴ, χωρὶς προηγουμένως νὰ κατακτηθῆ ἡ φυσικὴ ἀρετὴ. Προκειμένου ὅμως περὶ γνώσεως, τὸ πρῶτον διαφέρει. Ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ μεθέξῃ τῆς ὑπερφυῆς γνώσεως χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν κατὰ φύσιν.

Πλὴν ὅμως δεόν νὰ γνωρίζωμεν καὶ τοῦτο, ὅτι ὅπως τὰ ἄλογα ζῶα ἔχουν αἰσθησίν καὶ φαντασίαν, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὰς δυνάμεις αὐτάς, ἀλλὰ πολὺ καλυτέρας καὶ ὑψηλοτέρας. Ἔτσι καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἀρετῶν καὶ γνώσεων. Ὁ βαπτισμένος ἔχει ὑψηλότερον βαθμὸν τὰς γνώσεις αὐτάς ἀπὸ τὸν μὴ φωτισθέντα διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος.

(συνεχίζεται) Ἀπόδοσις Ἰ.Φ.





# ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

"Ανθη τῆς Ἐρήμου"

Ἀπό τὸ 1970 ἄρχισε νὰ κυκλοφορεῖ μία ἐκλεκτὴ σειρά Μοναχικῶν Βίων εἰς σχῆμα τσέπης, τὰ "Ἄνθη τῆς Ἐρήμου". Ἦδη ἔχουν κυκλοφορήσει τρία βιβλία. Τὸ πρῶτον εἶναι μία "Ἱστορία Μοναχῶν τῆς Αἰγύπτου", ἥτοι ἓν ἀρχαῖον ὁδοιπορικὸν ἐπτὰ εὐλαβῶν προσκυνητῶν εἰς τὴν Ἐρημον τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ π. Ἠλίας Μαστρογιαννόπουλος ἔχει ἐπιμεληθῆ τὴν μετάφρασιν τοῦ ἀρχαίου κειμένου, ὅπερ περιλαμβάνει πρόλογον τοῦ ἀγνώστου συγγραφέως, τὰς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν συνάντησίν του ἀπὸ εἴκοσιν ἔξ πνευματοφθόρου Ἀσκητᾶς καὶ ἐπίλογον.

Τὸ ἔργον ὁμοιάζει πολὺ μὲ τὸ "Δαυσαϊκὸν", ἀλλ' εἶναι συντομώτερον ἐκείνου καὶ σχεδὸν κοινοῦ περιεχομένου. Ὅπως δὴποτε ἢ προσφορὰ τοῦ τομιδίου αὐτοῦ εἰς γλῶσσαν εὐληπτον ἀπὸ τοὺς πολλοὺς εἶναι σημαντικὴ. Φέρει εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν τὸν σύγχρονον λαὸν τοῦ Θεοῦ, ποὺ παραπαίει ἀναμέσον τῶν τεχνοκρατικῶν καὶ ἰδεολογικῶν διλημμάτων μίᾳς παραστρατημένης πνευματικῶς ἐποχῆς, μὲ τὸν ἀμόλυτον Ἀσκητικὸν πλοῦτον, τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικῆς παραδόσεως.

Τὸ ἐν λόγῳ μικρὸν ἔργον ἀποκαλύπτει μὲ ἀδιάφυστον τρόπον, τὸν ρόλον ὃν δύναται νὰ διαδραματίσῃ ἡ ἐκουσία στέρησις τῶν φυσικῶν καὶ ὑλικῶν ἀναγκῶν, ἐν συναφείᾳ μὲ τὴν οἰκειώσιν θετικῶν στοιχείων καὶ κυρίως τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον, ἐνεργουμένων διὰ τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς, ὡς μέσων εὐρέσεως καὶ ἐνώσεως μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁδὸς λυτρώσεως καὶ σωτηρίας, ἥτις παραμένει ἀνοικτὴ καὶ ἰδιὰ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον.

Τὸ δεῦτερον βιβλίον τῆς σειρᾶς παρουσιάζει τὴν ἀρχαίαν βιογραφίαν τοῦ περιφήμου ὀργανωτοῦ τοῦ Μοναχικοῦ βίου εἰς τὴν Αἴγυπτον, Παχωμίου τοῦ Μεγάλου, μεταφρασμένην ἀπὸ τὸν π. Ἀγαθόνικον Φατοῦρον. Πρόκειται δι' ἓν κείμενον, ὅπερ ἐτροφοδότησε τὸν ἀσκητικὸν ἔρωτα ἀπειρῶν χριστιανικῶν γενεῶν.

Ἡ ἀμφωτος μορφή τοῦ πρωτοπόρου Κοινοβιάρχου χαράσσεται ἀνεξίτηλως εἰς κάθε Ὁρθόδοξον, ὅστις ποθεῖ νὰ ψυλαφίσῃ τὰς ἀγίας ρίζας τῆς θείας πίστεως του. Αὐτὴ ἡ ἐπαφὴ μὲ τὰς ἀθεάτους σήμερον ρίζας, εἰς ὅσον τὸ δυνατόν εὐρύτερον στρῶμα λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τροφοδοτεῖ τὴν μόνην ἐλπίδα διὰ μίαν οὐσιαστικὴν καὶ ἐκ τῶν ἔσω "ἀνανέωσιν" τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ νομίζομεν, ὅτι ὁ "Βίος τοῦ ἀγίου Παχωμίου" ὑπηρετεῖ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα πιστῶς...

Ὁ π. Νικόδημος Γιαννακόπουλος, παρουσιάζει εἰς τόν γ' τόμον τῆς σειρᾶς τήν μετάφρασιν τοῦ ἀρχαίου βίου ἐνός ἐπίσης μεγάλου πατρὸς τοῦ Μοναχισμοῦ, τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου.

Εἶναι ἔξω σχεδόν ἀπό τὰς ἀνθρωπίνους δυνατοτήτας εἰς ἐπάξιος χαρακτηρισμὸς τοῦ ἐν λόγῳ βίου. Ὁ ἀρχαῖος βιογράφος μᾶς διαβεβαιώνει εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου, ὅτι ἐχρειάσθη νὰ δεχθῆ θείαν ἐνίσχυσιν ἀπὸ τὸν Μέγαν Εὐθύμιον διὰ τὴν διαζωγράφησιν τοῦ Ἁγίου.

Καί ἀσφαλῶς, ἐάν δέν ἐνεργοῦσεν ἡ Χάρις καί εἰς τὰς ἡμέρας αὐτὰς, δέν θά εὐωδίαζαν ἐντός τοῦ τυπογραφικοῦ πληθωρισμοῦ τὰ " Ἀνθη τῆς Ἐρήμου". Συγχαίρομεν τοὺς κοπιᾶσαντας. - Ἀθωνίτης Π.

" Ὑπάρχει σήμερον νοσταλγία τῆς Ὁρθοδοξίας;"

Διὰ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ὁ π. Ἠλίας Μαστρογιαννοπούλος, ἔρχεται νὰ προσφέρῃ ἀναντίρρητα στοιχεῖα διὰ τὴν ζύμωσιν, ἣτις ὑφίσταται αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ θεολογικὴ παράδοσις τῆς Δύσεως, ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον πνευματικότητα. Παραθέτει βαρυνούσας ἀπόψεις ἐξεχόντων ἐκπροσώπων, τόσοσιν τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς καί Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ὅσον & τῶν προτεσταντῶν, ἐπὶ τῆς σημασίας ποῦ ἀποδίδουν ὅλοι αὐτοὶ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον καὶ ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν μας.

Εἴτε ὑπὸ μορφήν ἀναγνωρίσεως τοῦ μοναδικοῦ ρόλου τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς θεματοφύλακος τῆς ἀρχαίας παραδόσεως, εἴτε ὡς ἐγκάρδιον ἀποδοχὴν τῆς ὑπεροχῆς τῶν θεολογικῶν βᾶθρων καὶ κριτηρίων της, ὁμολογοῦν, διακηρύττουν καὶ προβάλλουν τὴν παρουσίαν της, τὴν μέχρι πρό τινος ἠθελημένως ὑπ' αὐτῶν ἀγνοουμένην.

Καί δέν σταματᾷ μέχρις ἐκεῖ ὁ σπροχωρεῖ ἀκόμη περισσότερον καὶ παρουσιάζει ὅσους ἐξ αὐτῶν, ἡ δίψα τῆς ἀληθείας καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς χάριτος ὠδήγησαν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, εἰς τὸ βάπτισμα καὶ τὴν Εὐχαριστιακὴν ἐν Πνεύματι ἐμπειρίαν.

Καί μόνον τὸ τελευταῖον αὐτὸ εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ διαλύσῃ πᾶσαν ἀμφιβολίαν, ὡς πρὸς τὸ κεφαλαῖῳδες ἐρώτημα τοῦ ὑπ' ὄψιν βιβλίου. Εἶναι δέ χαρακτηριστικόν τὸ παρατεθὲν ἄρθρον ἐνός τῶν ἐξ αὐτῶν, ὅστις σὺν τοῖς ἄλλοις γράφει: " Διὰ πρώτην φοράν, ἔπειτα ἀπὸ αἰῶνας, ἡ Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ ζῶσαν παρουσίαν εἰς τὴν Δύσιν, τόσοσιν λειτουργικῶς ὅσον καὶ θεολογικῶς, καὶ τὰ μεγάλα Δογματικά της ρεύματα εἰσρέουν αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὸν κύριον ροῦν τῆς Δυτικῆς παραδόσεως, γονιμοποιοῦντα ἐκ νέου αὐτὴν τὴν παράδοσιν, ἀνεπαισθήτως & μυστικῶς, ἐκ τῶν ἔσω... "

Ἡ ὅλη συγγραφὴ κατακλείεται μὲ τὴν παράθεσιν τεκμηρίων τοῦ θερμοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Δύσεως διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν, ὅπως τοῦτο ἐκδηλοῦται εἰς βιβλία, περιοδικὰ, ἴδρυσιν Ἰνστιτούτων Ἑρεῦνης καὶ Διαλέξεις! Ὑπὲρ τούτου κάμπτομεν τὰ γόνατά μας...". Μοναχὸς Ἰ.





-Σεβαστέ μου Γέροντα, εἶπεν ὁ φίλος μου Μοναχός, τώρα πού ἐθί-  
ξατε τό θέμα τῶν Ἱ.Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας, θά ἤθελα νά μᾶς ἀναπτύξετε  
αὐτό τό τόσον ἄστοχον κεφάλαιον, πού περιλαμβάνεται εἰς τό κρινόμενον  
βιβλίον. Διότι εἰς αὐτό τό κεφάλαιον ὁ σ. διαπράττει μεγάλα λάθη.

-Ἀδελφέ, δέν χρειάζεται ἰδιαιτέρα μελέτη διά ν' ἀντιληφθῆ καποι-  
ος τᾶς ἀστοχίας τοῦ σ. τοῦ βιβλίου "Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἥθους". Διαβάσε-  
τε διά νά ἐννοήσετε πόθεν ἀρχίζουν τά ἐπάλληλα λάθη τοῦ νέου αὐτοῦ  
θεολόγου. "Τό ἥθος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό ἥθος τῆς κοινωνίας τῶν ἁ-  
γίων, ἥθος κοινωνικό καί λειτουργικό, τό ἥθος τοῦ προσώπου, δηλαδή τό  
ἥθος τῆς ἐλευθερίας ἀπό κάθε ἀτομικό περιορισμό.."

Προφανῶς ὁ σ. ἀναχωρεῖ ἀπό μίαν δεοντολογικήν ἀρχήν, κατά τήν  
ὁποίαν "τό ἥθος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό ἥθος τῶν ἁγίων". Ἀλλά ποῖος  
δέν βέπει ἐδῶ μίαν καθάραν οὐτοπλίαν; Προκειμένου νά στραφῆ κατά τῶν  
Ἱ.Κανόνων ἠθέλησε προηγουμένως νά θεμελιώσῃ τᾶς ἀπόψεις του, ὅτι δέν  
ἔχουν καμμίαν θέσιν τά ὅρια πώσεως τοῦ χριστιανοῦ—πού εἶναι οἱ Ἱ.  
Κανόνες—εἰς μίαν "κοινωνίαν ἁγίων"! Καί πράγματι. Ἐάν ἡ Ἐκκλησία ἀπετε-  
λεῖτο ἀπό ἅγια μέλη—ὄχι μόνον ὑπό τήν ἐννοίαν τοῦ ἐξαγιασμοῦ διά τοῦ  
ἁγίου Βαπτίσματος, κατά τήν "κλήσιν" των καί κατά τήν, διά μετανοίας,  
κοινωνίαν των μετά τοῦ Μόνου ἁγίου Θεοῦ ἐν Χριστῷ, ἀλλά κατ' ἐνέργει-  
αν τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τᾶς ψυχᾶς των—φυσικά οὐδέν νόημα θά εἶ-  
χον οἱ Κανόνες, κατά τό Ἀποστολικόν: "νόμος δικαίῳ οὐ κεῖται".

Ἀλλά ἡ Ἐκκλησία, ὄχι μόνον ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, ἀλλά ἀπό τήν  
πρώτην ἡλικίαν της—διά νά μή ἀναφερθῶ καί εἰς αὐτήν τήν Ἐδέμ ἀκόμη-  
περιελάμβανεν εἰς τοῦς κόλπους της πλήθος πεπτωκότων, προσκλαιόντων,  
ὕποπτοντων, χειμαζομένων, ἐνεργουμένων ὑπό πνευμάτων ἀκαθάρτων, ἀσώ-  
των, τελωνῶν, πορνῶν. . . Καί ὁ Κύριος ἐβεβαίωσεν, ὅτι: "Πάλιν ὁμοία ἐστίν

ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνη βληθεῖση εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντός γένους συναγαγούση, ἣν ὅτε ἐπληρώθη, ἀναβιβάσαντες αὐτὴν ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθήσαντες συνέλεξαν τὰ κατὰ εἰς ἄγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλλον. Οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. Ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, & βαλλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων..."

—Φαίνεται, λοιπόν, Γέροντα, εἶπα, ὅτι ἡ βάσις ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστηρίχθη διὰ τὴν ἀπορρίψῃ ὁ σ. τοὺς Κανόνες, εἶναι ἐντελῶς φανταστικὴ & φυσικὰ δὲν ἔμπορεῖ νὰ βαστάσῃ τὰ ἐπιχειρήματά του. Ἀλλὰ πλὴν τῶν ἀστοχημάτων του, ποῦ ἀναφέρονται εἰς τὴν θετικὴν πλευρὰν τοῦ θεμάτων, ἐπιχειρεῖ οὗτος νὰ ἀποδείξῃ τὴν προβληματικότητα τῆς ὑπάρξεως τῶν Κανόνων καὶ ἀπὸ τὴν ἀρνητικὴν πλευρὰν, δηλαδὴ ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς ἀμαρτίας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν σελίδα 129 γράφει: "Καὶ ὄχι μόνον ἡ προσωπικὴ μετοχὴ στὴν εὐχαριστιακὴ κοινωνία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποτυχία ὑπερβάσεως τῆς ἀτομικῆς αὐτοτέλειας, ἡ ἀμαρτία τοῦ ἀνθρώπου στὶς ποικίλες μορφές της, εἶναι γεγονὸς ἀντικειμενικὰ ἀπροσδιόριστο, διασώζει τὴν μοναδικότητα τῆς τραγικῆς ἀντιθέσεως προσώπου καὶ φύσεως".

Καὶ ἐδῶ ἐπίσης πλημμελεῖ ὁ σ., συνεχίσει, διότι δὲν διέκρινεν ὅτι, ἡ ἀμαρτία δὲν ἀποτελεῖ μόνον "ἀποτυχία ὑπερβάσεως τῆς ἀτομικῆς αὐτοτέλειας", ἀλλὰ καὶ ἔκφρασιν καὶ φανέρωσιν ψυχικῆς νόσου. Καὶ ἐνῶ ἀσχολεῖται μὲ θεμάτων ἀσκητικῆς ἀνθρωπολογίας, μὲ ἁγίους τῆς Ἐρήμου καὶ Μηπτικούς Πατέρας, τῶν ὁποίων σταθερὸν ἀντικείμενον ἦσαν τὰ ψυχικὰ πάθη, ὁ σ. τὰ ἀγνοεῖ τελείως. Καὶ ἡ ἄγνοια μεταβάλλεται εἰς ἐπίθεσιν ἢ προβληματοποίησιν τῶν Ἱ. Κανόνων. Γίνεται δὲ ἀμέσως ἀντιληπτὸν εἰς ποῖαν φοβερὰν σύγχυσιν φθάνει κανεὶς, ὅταν ἀποπειρᾶται νὰ ἐξετάσῃ θεμάτων τῆς Ὀρθοδόξου πνευματικότητος καὶ παραθεωρεῖ θεμελιώδεις προϋποθέσεις, ἄνευ τῶν ὁποίων ἀδυνατοῦμεν νὰ τὴν ἐννοήσωμεν. Δὲν συμφωνεῖτε, σεβαστέ μου Γέροντα;

—Ἔναι περιττὸν καὶ νὰ λεχθῇ, ἀπεκρίθη ὁ ἀββάς, εἰς ποίας ἀτοπίας ἄγει ἡ ἔρευνα τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀγνοουμένων τῶν παθῶν. "Ἐτσι δὲ ἐξηγεῖται τὸ γεγονὸς ὅτι, εἰς τὰς εἴκοσι σελίδας τοῦ Κεφαλαίου περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων δὲν ὑπάρχει οὔτε μία σωστὴ θέσις, οὔτε μία πρότασις λογικῆ. Ἀλλὰ δύναται νὰ ἐρωτήσῃ τις τὸν σ., διατί ἦλθεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν γῆν; Οὐχὶ διὰ νὰ "παύσῃ τὰ σκιῶδη καὶ περιέλῃ τὸ κάλυμμα τῶν παθῶν ἡμῶν";

Ἡ ἁγία Ἐκκλησία μας δὲν ἀποβλέπει νὰ καταστήσῃ ἁγία τὰ τέκνα της; μὴ ἔχοντα σπῖλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων; Οἱ ἅγιοι δὲν ἠγώσθησαν διὰ νὰ καταστήσουν τὰς ψυχὰς των ἀπαθεῖς; Ἡ ἀπάθεια δὲν

εἶναι τὸ σκοπούμενον τέλος τῶν Μοναχῶν καὶ δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν ἀ-  
 γιδοτητα; Σεῖς γνωρίζετε, ἀδελφοί, ὅτι ὅλη ἡ Μοναχικὴ καὶ Ἀσκητικὴ γρα-  
 ματεία στρέφεται περὶ τὴν σπουδὴν καὶ ἔρευναν τῶν παθῶν καὶ ὅλαι  
 αἱ ἀσκήσεις ἀποβλέπουν εἰς τὴν καθάρσιν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ "φεκτὰ πά-  
 θη". Πάρετε ὅλους τοὺς ἁγίους Πατέρας καὶ ὅλους τοὺς "φιλοκαλικούς"  
 Ὀσίου καὶ ὅλους <sup>τοὺς</sup> Γέροντας τῆς Ἐρήμου. Ἐξετάσατε τὸν βίον των. Παρα-  
 κλῦθησατε τὴν ἁγίαν ζωὴν των, τοὺς ὑπὲρ φύσιν ἀγῶνας των, τὰ ἀέριρο  
 α δάκρυά των, τὰς πυρίνους προσευχὰς των, τὰς παρατεταμένας ἀγρυπνί-  
 ας των, τὰς συντρόφους νηστείας των. Διὰ τὴν ἐγένοντο ὅλα αὐτὰ; Διὰ τὴν  
 θεραπείαν τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς, διὰ τὴν συντήρησιν τῆς καθαρότητος,  
 διὰ τὴν αὔξησιν τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

"Ἄν, λοιπόν, οἱ ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον νὰ παλαίσουν πρὸς τρα-  
 χείας μορφῆς πάθη-τὰ ὁποῖα εἶναι "σκληραὶ οὐσίαι", κατὰ τὸν ἅγιον Ἰ-  
 σαάκ τὸν Σύρον-ὑπεβάλλοντο εἰς τόσας κακοπαθείας ἐν βαθεῖα ταπεινώ-  
 σει, ποῖος ἀγὼν καὶ πόση κἄκωσις ἀπαιτεῖται διὰ τὴν θεραπείαν χρονί-  
 ων παθῶν, ἐκδηλουμένων δι' εἰδεχθῶν πολλακίς μορφῶν ἁμαρτίας;

Καὶ οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας, ὅσοι ἀναφέρονται εἰς ποικίλας ἁ-  
 μαρτίας, ἀποτελοῦν μέσα θεραπείας τῶν παθῶν, ἀνάλογα πρὸς τὸ εἶδος &  
 τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεώς των, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται μετὰ  
 διακρίσεως ὑπὸ τῶν πνευματικῶν ἰατρῶν...

— Ἔτσι πρέπει νὰ φρονῆ καθε Ὁρθόδοξος, ἅγιε πάτερ, εἶπεν ὁ φι-  
 λος μου Μοναχός. Μόνον ὁ παιδαγωγικὸς καὶ θεραπευτικὸς χαρακτήρ τῶν  
 Κανόνων ἀποτελεῖ καὶ τὴν ἐρμηνείαν των. Νομίζω δὲ ὅτι, εἰς τὰ πλαίσια  
 τῶν Κανόνων κινοῦνται καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων. Μὲ μόνην τὴν διαφο-  
 ράν, ὅτι οἱ ἅγιοι ἐπιβάλλουν ἐξ ἰδίας προαιρέσεως τὸν "κανόνα" των,  
 κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἀπαίτησιν τῆς ψυχικῆς των καταστάσεως. Ὁ ἰ-  
 διαίτερος τρόπος ζωῆς τὸν ὁποῖον ἐπιλέγουν συνθέτει "κανόνα". Καὶ ἐ-  
 ντὸς τῶν ὀρίων τοῦ κανόνος των κινούμενοι, αἰσθάνονται ἑαυτοὺς ἔλευ-  
 θέρως ζῶντας. Κανὼν, σημαίνει μέτρον. Ἐκαστος, λοιπόν, συμφῶνως μὲ τὴν  
 πνευματικὴν του δύναμιν ἀγωνίζεται τὸν "καλὸν ἀγῶνα". Καὶ ὅσον ἡ δύ-  
 ναμις αὐξάνει, τόσον καὶ ὁ κανὼν ζωῆς εὐρύνεται. Καὶ τὰ πνευματικὰ ἀ-  
 θλήματα γίνονται μεγαλύτερα.

Ἀκόμη καὶ ἐν Παραδείσῳ οἱ πρωτόπλαστοι διετέλουν ὑπὸ κανόνα  
 παιδαγωγικόν, περιορίζοντα τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν των. Πῶς, λοιπόν,  
 κατὰ τὸν σ. ἡ ὑπαρξὴ τῶν κανόνων μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι  
 ἓνα δύσκολο πρόβλημα; "Ὅταν μὲ ὀλίγην ταπεινώσιν καὶ ὀλίγον σεβασ-  
 μόν πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ 5ου αἰῶνος Κανόνας ἐξηγῶμεν ἀνέτως τὴν σημα-  
 σίαν καὶ ἀποστολὴν των, ποῖον λόγον ἔχει ἡ προβληματοποίησις των;

— Ἐπιτρέφατέ μου, ἅγιοι ἀδελφοί, εἶπεν ὁ Γέρων, νὰ θεωρήσω τὸν



σ. τοῦ βιβλίου "Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἥθους", ὄχι ἀπλῶς τολμηρόν, ἀλλά βαρὺ τατα νοσοῦντα περὶ τὴν Πίστιν καὶ τὴν Ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται τὸ γεγονός τῆς ἐν ψυχρῷ στρατεύσεώς του κατὰ τῶν σεβασμίων Κανόνων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν διατυπωσάντων αὐτοὺς ἁγίων Πατέρων.

Ἐννοῶ τὸ ὅτι, ἐπιθυμῶν νὰ δώσῃ μιὰν ἐρμηνείαν εἰς τὴν ὑπαρξίν των, εὐρέθη εἰς ἀδυναμίαν. Ἄλλ' ἐχάθη ὁ Ὁρθόδοξος κόσμος καὶ οἱ ἐπαύοντες διὰ νὰ ἐρωτήσῃ καὶ οὕτω ν' ἀποφύγῃ τὸν σκανδαλισμὸν τοῦ σωφρονούντος πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας; Ἄλλὰ & αὐτὸς νὰ μὴ ἐμφανισθῇ αἵρετίτζων;..

— Σεβαστέ μου Γέροντα, εἶπα, ὁ ταλαίπωρος σ. δὲν ἀντιτίθεται μόνον εἰς τοὺς Κανόνας, ἀλλὰ θεωρεῖ τὴν παρουσίαν των ὡς ἀποτέλεσμα νοθεύσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ βιώματος. Σχετικῶς μὲ τὴν θέσιν του αὐτῆν, εἰς τὴν σελίδα 144 γράφει: "Οἱ κανόνες ἔχουν ἀναγάγει τὴ μετοχὴ στὴν Εὐχαριστία, τὴ θεία Κοινωνία, σὲ μιὰ δικανικὴ σχέσιν ἀξιωμασίας, ἢ ὅποια αἵρεται μὲ τὰ διάφορα ἐπιτίμια. Εἶναι ἡ κύρια ἀφορμὴ γιὰ τὴν ἀτομικοποίησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἥθους, δηλαδὴ γιὰ τὴν οὐσιαστικὴν παραφθορὰ του. Ἡ ἁμαρτία ποῦ προσκομίζεται στὴν Ἐκκλησία δὲν εἶναι τὸ μέτρο τοῦ θριάμβου τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ σκοτεινὴ ἐνοχὴ ποῦ περιμένει τὴν ἀτομικὴν τῆς ἐξιλέωσιν." Ἄν δὲν ἀποκατασταθῇ τὸ βίωμα τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἀθηντική του γνησιότητα δὲν ἔχει κανένα νόημα νὰ ἀναθεωρηθοῦν καὶ νὰ μεταβληθοῦν οἱ κανόνες..."

— Τέκνον μου, παρετήρησεν ὁ ἀββᾶς, ὄχι μόνον αὐτὸ τὸ ἔωλον καὶ ἐντελῶς ἀστήρικτον ἰσχυρίζεται—διότι ἀλλοίμονον εἰάν οἱ Ἱ. Κανόνες, τοὺς ὁποίους διετύπωσαν θεοφόροι Πατέρες, παρέφθειραν τὸ Ὁρθόδοξον ἥθος, ὅποτε τίποτε ὀρθόν δὲν μένει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ—ἀλλὰ καὶ τόσα ἄλλα, ποῦ μὲ ὠδήγησαν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι νοσεῖ βαρύτερα ἀπὸ ἀπόφωσ Πίστεως καὶ Ζωῆς. Προσωπικῶς διερωτῶμαι, ἂν ἀσκεῖται κἂν Ἐκκλησιαστικὸς ἔλεγχος, ὅταν γράφονται τόσον κραυγαλέα αἰρετικά, ὄχι ἀπὸ ἰδίᾳ θελήσῃ ἀποκοπέντας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ ἀπὸ θεωρουμένους Ὁρθόδοξους θεολόγους, προκαλοῦντας ἀληθῆ θραῦσιν εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν ἀσθενῶν χριστιανῶν, "οἱ οὗς Χριστὸς ἀπέθανε".

Ἐξεγεῖρομαι καὶ θρηνῶ ὅταν διαβάζω εἰς τὴν σελίδα 141 τὰ ἐξῆς φρικτά: "Εἶναι τέτοιες οἱ διατυπώσεις, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα τῶν σχετικῶν κανόνων ποῦ δημιουργοῦν τὸν ἰσχυρότατο πειρασμὸν—ἰδιαίτερα γιὰ ἓνα σημερινὸ ἄνθρωπο, ποῦ τυχαίνει νὰ ἔχει κάποιες γνώσεις ψυχοπαθολογίας—νὰ ἐρμηνευτῇ ὅλη αὐτὴ ἡ ὑποτίμησις καὶ δαιμονοποίησις τῆς γενετῆσιας ζωῆς μὲ ἀποκλειστικὴ ἀναφορὰ σὲ πολὺ γνωστὰ συμπλέγματα σεξουαλικῶν ἀπώθησεων καὶ ἀνικανοποιήτων ἐπιθυμιῶν..."

— Καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Πατέρων σιωπᾷ. εἶπεν ὁ φίλος μου Παναχός καὶ ἐν δάκρυ ἐκύλισεν ἐκ τῆς παρεϊᾶς του... (συνεχίζεται)  
Μον. Β.

# Περὶ προσευχῆς εὐαγγεῖον Ποντικῆ Τὰ ΡΝ' κεφάλαια



η´ Πολλοὶ κλαίοντες διὰ τὰς ἀμαρτίας των καί, λησμονήσαντες τοῦ σκοποῦ τῶν δακρῶν, ὑπερηφανεύθησαν καὶ ἔχασαν τὴν προσευχὴν.

θ´ Στάσου ἐμπόνως καὶ προσεύχου μὲ ἀνδρείαν, μὴ σκεπτόμενος τὰς καθημερινὰς φροντίδας καὶ τοὺς μετεωρισμούς. Διδότι οἱ δαίμονες δι' αὐτῶν σέ ταράττουν διὰ νὰ ἐξασθενήσουν τὴν προσευχὴν σου.

ι´ Ὅταν σέ ἴδουν οἱ δαίμονες θέλοντα νὰ προσευχηθῆς μὲ προθυμίαν, τότε σοῦ φέρουν εἰς τὸν νοῦν διάφορα ζητήματα, δῆθεν ἀναγκαῖα. Ὑστερα σέ κáμνουν νὰ τὰ λησμονήσης, ὥστε νὰ ἐρευνᾷς διὰ τὴν εὐρεσίν των. Καὶ μὴ εὐρίσκων ὁ νοῦς αὐτὰ ἀθυμεῖ καὶ λυπεῖται. Καὶ ὅταν πλεον σταθῆς εἰς προσευχὴν, ἐπαναφέρουν εἰς τὴν μνήμην τὰ ζητήματα αὐτά. Καὶ τοῦτο τὸ κáμνουν μὲ τὸν σκοπὸν νὰ καταστήσουν ἄκαρπον τὴν προσευχὴν ἀπασχολοῦντες τὸν νοῦν.

ια´ Ἀγωνίζου νὰ κρατήσης τὸν νοῦν σου, ἐν τῇ προσευχῇ, κωφὸν & ἄλαλον (χωρὶς παραστάσεις) καὶ τότε θὰ ἠμπορέσης νὰ προσευχηθῆς.

ιβ´ Ὅταν σοῦ ἔλθῃ πειρασμὸς ἢ σέ ἐρεθίσῃ ἀντιλογία ἀδελφοῦ, καὶ κατ' αὐτοῦ ἀτάκτως θυμῶνεις ἢ ἀπρεπῶς φωνάζεις, φέρε εἰς μνήμην τὴν προσευχὴν καὶ τὴν εἰρήνην ποῦ ἀπαιτεῖ & εὐθύς θὰ ἠρεμήσης.

ιγ´ Ὅσα καὶ ἂν πράξῃς κατὰ ἀδελφοῦ ποῦ σέ ἠδίκησεν, ὅλα αὐτὰ θὰ ἀποβοῦν εἰς ἐμπόδιον κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς.

ιδ´ Προσευχῆ, εἶναι βλάστημα ἀοργησίας καὶ πρᾶκτητος.

ιε´ Προσευχῆ, εἶναι φανέρωμα χαρᾶς καὶ εὐχαριστίας.

ιστ´ Προσευχῆ, εἶναι φυγαδευτήριον τῆς ἀθυμίας & τῆς λύπης.

ιζ´ Ὑπαγε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ δός πτωχοῖς καὶ ἀναλάβων τὸν σταυρὸν, ἀπάρνησαι τὸν ἑαυτὸν σου, διὰ νὰ δυνηθῆς νὰ προσευχηθῆς ἀπερισπάστως.

ιη´ Ἐὰν θέλῃς νὰ προσεύχῃσαι ἀξίως, ἀρνήσου τὸν ἑαυτὸν σου καθέ ὥραν. Καὶ φιλοσόφει περὶ προσευχῆς, ἔστω καὶ ἂν πάσῃς πολλὰς θλίψεις (Ἔχε τὸν νοῦν σου εἰς τὴν ὠφέλειαν τῆς προσευχῆς πάντοτε).

ιθ´ Ὅποιαν θλίψιν φιλοσοφῶν ὑπομένεις, αὐτῆς τῆς θλίψεως τὸν ἀκαρπὸν θὰ εὕρῃς κατὰ τὴν προσευχὴν σου.

κ´ Ἐπιθυμῶν νὰ προσευχηθῆς ὅπως πρέπει, μὴ λυπήσης ἄνθρωπον.



"Άλλως εἰς μάτην ἢ προσευχῆ σου.

κα' "Άφες τό δῶρον σου, λέγει ὁ Κύριος, ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καί ἀπελθὼν πρότερον, διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου", καί τότε ὕπαγε ὅπως προσευχηθῆς ἀταράχως. Διότι ἡ μνησικακία συγχίζει τόν νοῦν τοῦ προσευχομένου καί σκοτίζει τās προσευχάς του.

κβ' Οἱ ἐπισωρεύοντες εἰς τās ψυχάς των λύπας καί μνησικακίας, ὁμοιάζουν μέ ἐκείνους ποῦ ἀντλοῦν νερό καί τό ρίπτουν εἰς πιθάρι τε λεῖως τρυπημένον.

κγ' Ἐάν εἶσαι ὑπομονητικός θά προσεύχεσαι πάντοτε μέ χαράν.

κδ' "Όταν προσεύχεσαι ὅπως πρέπει, θά σοῦ ἔλθουν λογισμοί, ὥστε νά νομίσης ὅτι εἶναι δίκαιον νά θυμῶσης κατά τοῦ πλησίον. Ἄλλά δίκαιος θυμός κατά ἀδελφῶν δέν ὑπάρχει ἐντελῶς. Διότι ἐάν ἐρευνήσης, θά εὔρης, ὅτι καί χωρίς θυμόν ἀποκαθίστανται ὅλαι αἱ ἀνωμαλῖαι. Χρησιμοποίησε, λοιπόν, κάθε τρόπον νά ἀποφύγης τόν θυμόν.

κε' Πρόσεξε, μήπως νομίζων, ὅτι θεραπεύεις ἄλλον, ἐσύ μένεις ἀνίκατος καί θέτεις πρόσκομμα εἰς τήν προσευχήν σου.

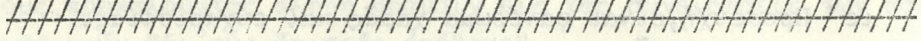
κστ' Ἐάν κυριαρχῆς εἰς τόν θυμόν θά εὔρης ἔλεος, θά ἀναδειχθῆς φρόνιμος καί θά εἶσαι μετὰ τῶν προσευχομένων.

κζ' Κατά τοῦ θυμοῦ θωρακίζομενος, μή ἀνεχθῆς ποτέ καμμίαν ἐπιθυμίαν. Διότι ἡ ἐπιθυμία ἐξάπτει τόν θυμόν, ὁ ὁποῖος ταρασσει τήν πνευματικήν ὄρασιν (κατά τό "ἐταράχθη ἀπό θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου"). Τότε δέ καί ἡ εἰρήνη τῆς προσευχῆς ἀφανίζεται.

κη' Μή προσεύχεσαι μόνον μέ ἐξωτερικά σχήματα, ἀλλά βίαζε τόν ἄυλον νοῦν σου νά συναισθάνεται μέ πολλήν φόβον τήν προσευχήν ἄυλως.

κθ' Κάποτε θά σοῦ συμβῆ νά προσευχηθῆς μέ θέρμην χωρίς νά ἔχης προετοιμασθῆ. Ἄλλοτε πάλιν, παρά τήν προσπάθειάν σου, δέν θά κατορθώσης νά προσευχηθῆς. Τοῦτο συμβαίνει, διά νά προσευχηθῆς θερμότερον. Καί ὅταν λάβης τό αἰτούμενον, νά τό διαφυλάξης ὡς θησαυρόν.

(συνεχίζεται) Ἐπίδοσις: Ἰουστίνου μονοτρόπου.



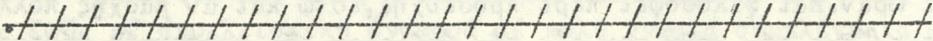
" Α Θ Ω Ν Ι Κ Ο Ι Δ Ι Α Λ Ο Γ Ο Ι "

Ἐπιτομή Ὁρθόδοξον Περιοδικόν, ἐκδιδόμενον ὑπό Ἁγιορειτῶν Μοναχῶν

Ἐπεύθυνος: Θεοκλήτος Μοναχός Διονυσιάτης

Διανέμεται δωρεάν & συντηρεῖται δι' εἰσφορῶν προαιρετικῶν.

Ἐπιστολαί: Μοναχόν Θεοκλήτον Διονυσιάτην, Καρυάς-ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ.



(Τό Ἐξώφυλλον ἐφιλοτεχνήθη, ὡς καί τὰ κοσμήματα, ὑπό τοῦ ἁγιογράφου Μοναχοῦ π. Ἰωάννου Βράννου, Σταυρονικητιανοῦ).









ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՅԿՈՒՆԻՔԻ



ՆՈՐԱՆՈՒՅԱԿԱՆ ՆՈՐԱՆՈՒՅԱԿԱՆ  
«ԳՐԱԿՆ»

ВЕРХНЕУСЛУНОВИЦКАЯ



ВЕРХНЕУСЛУНОВИЦКАЯ

Литературно-художественный журнал

Литературно-художественный журнал



3